

Ненад М. Аврамовић*

Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад

Маријана Младенов**

Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад

УКРАЈИНСКА КРИЗА, МЕЂУНАРОДНО ПРАВО И ИНТЕРЕСИ

Сажетак

Референдум становника Крима, који је довео до његове сецесије, а потом и до промене државног суверенитета и присаједињења Русији, изазвао је низ међународно правних контраверзи, али и узбуркао безбедносну матрицу европског, па и глобалног система безбедности, доводећи свет у ново хладноратовско захлађење, а политички разједињену Украјину на ивицу грађанског рата. Циљ овог рада је да на бази историјских чињеница генерира како унутрашњополитичке, тако и екстерне узроке кризе, који су ескалирали између „проевропског“ Запада и „проруског“ Истока Украјине и расветли геостратешке циљеве Сједињених Држава и НАТО савеза, са једне, и Русије, са друге стране. Иако настала као израз унутрашњих противречности криза је интернационализована на темељима међународног права. „Косовски преседан“ уздрмао је основе међународног права и створио двојне стандарде, које је својим Саветодавним мишљењем само потврдио Међународни суд правде Уједињених нација. На тај начин сила права уступила је пред силом моћи маргинализујући међународни правни поредак, па ће уколико се не нађе демократски компромис довести свет на ивицу новог Хладног рата.

---

* Ванредни професор

** Асистент

Кључне речи: Украјинска криза, Крим, „Косовски пре-седан“, проруски, евроатлантисти, међународно право, Русија, Сједињене Америчке Државе, Европска унија.

Последњих неколико месеци украјинска криза, осамосталење Крима и његово присаједињење Руској федерацији, а потом и захтеви становништва источно украјинских области за федерализацијом земље постали су предмет не само унутрашње политичких, већ и планетарних спорења. Радикализација украјинских антагонизама започета у новембру 2013. кијевским „демократским протестима Евромајдановаца“, као легитимно право грађана на европску будућност Украјине у крилу Европске уније, убрзо је прерасла у отворени сукоб са проруским делом становништва који заговара федерализацију земље као политичку опцију која ће гарантовати њихова угрожена национална права.

Референдум становника Крима, који је довео до његове сецесије, а потом и до промене државног суверенитета и присаједињења Русији, изазвао је низ међународно правних контраверзи, али и узбуркао безбедносну матрицу европског, па и глобалног система безбедности, доводећи свет у ново хладноратовско захлађење, а политички разједињену Украјину на ивицу грађанског рата.

Нема сумње да је после крвавих ратних сукоба на подручју бивше СФР Југославије деведесетих година прошлог века, а од времена рушења Берлинског зида до данас, украјинска криза изазвала највеће тензије у односима између водеће и једине глобалне силе XXI века, Сједињених Америчких Држава, и Русије која је на путу обнове свог геостратешког утицаја на планетарном нивоу. Чини се, међутим, да је спољнополитичко иступање Русије, у контексту украјинске кризе, превасходно низ изнуђених потеза као израз бриге за националну безбедност и интегритет сопствене земље, него израз жеље за глобалном хегемонијом.

Јер, унутарполитички сукоби између присталица евроинтеграција и симпатизера федерализације земље (или руских сепаратиста како их називају привремене званичне власти Украјине), своје историјске корене имају у државно-правном хабитусу царске Русије и њеном правном сукцесору - Савезу Совјетских Социјалистичких Република. Са друге стране, посматрајући ставове и учешће земаља западног света на челу са САД у украјинској кризи не можемо се отети утиску да је унутарполитички сукоб у Украјини гео-

стратешки пројекат вестернизације Украјине диктиран интересима водећих држава Запада. Интернационализација кризе манифестује се и на различитом тумачењу основних начела, како унутрашњег, а још више међународног права, доводећи до поларизације ставова у стручној и научној јавности. Украјински конфликт наставак је тенденције о перманентној релативизацији међународног правног поретка започетог у последњој деценији другог миленијума (зло) употребом оружане силе НАТО алијансе нападом на Савезну републику Југославију противно Повељи Уједињених нација. Оружана интервенција НАТО-а из 1999. године била је увод у проглашење независности јужне српске покрајине и тзв. „Косовски преседан“, касније оверен и неадекватном и политикантском јуриспрудентном праксом Међународног суда правде. И, управо, тај след догађаја само је потврдио минимизирајућу снагу права и промовисао снагу државне супрематије мотивисану геостратешким политичким интересима у међународним односима. У наставку рада покушаћемо дати хронолошко образложење горњих хипотеза.

ПРИКЉУЧЕЊЕ ЕУ ИЛИ ПРОТЕСТИ

Новембарска одлука председника Виктора Јануковича да одбије Споразум о придруживању са Европском унијом¹⁾ те да обнови разговоре о закључењу Споразума са Русијом о чланству у Царинском савезу и Евроазијској унији била је сигнал за демонстрације еврофанатика у Кијеву. Семе „норанцасте револуције“ из 2004. године поново је проклијало, иако је одлука шефа државе била заснована на економским бенефитима Украјине који су произишавали из руске понуде за иначе катастрофалну ситуацију у украјинској привреди.²⁾ Украјински евроатлантисти одмах су добили међународну подршку САД и ЕУ, па је уследила радикализација протеста диктирана политичким захтевима. Неадекватна и непримерена реакција званичних легитимних органа власти Украјине ситуацију је додатно заоштрила, а унутрашњи политички антагонизми доводе до сукоба са људским жртвама. При томе, треба имати у виду да украјинска врхушка на челу са Јануковичем није била проруски опредељена, иако је изборе добила на бази гласова

1) Понуда Европске уније Украјини била је чланство у тој међународној организацији и помоћ за одржавање посустале економије и угроженог социјалног стандарда становништва

2) Руска Федерација понудила је Украјини повољне кредите у висини од 15 милијарди долара и испоруку гаса по ценама нижим за 33 % од осталих купаца.

проруски оријентисаног бирачког тела са Истока земље. „До тог тренутка, једини проруски кораци Јануковичевог режима били су давање руском језику статуса 'регионалног језика' у 2012. години и одузимање украјинском фашисти Стјепану Бандери статуса Хероја Украјине (што су, додуше, од Украјине захтевали Пољска и Израел). Мимо тога, односи Русије и Украјине били су напрегнути, а на економском и енергетском плану може се чак говорити о отвореном саботирању руске политике...“³⁾

Но, и то, као и непотизам и наговештене корупционашке афере уз, наравно, одбијање ЕУ и прихватање реално боље руске економске понуде, били су разлог за радикализацију сукоба и смену легално изабраног председника и Владе. Смена председника извршена је супротно члану 111. Устава Украјине, који предвиђа строгу процедуру и доношење одлуке о разрешењу од стране Врховне раде $\frac{3}{4}$ већином. Отуда се смена Јануковича од стране евроатлантиста *de iure* сматра државним превратом, а не легалним поступком опозива. Евромајданска привремена власт укида повраћени статус регионалног језика руском језику третирајући га као страни, а преноси руских телевизијских и радио програма се скраћују, а у неким областима и укидају. Отпор нелегитимним властима постаје управо пропорционалан учешћу екстремних националистичких група, попут Десног сектора, у спровођењу насилних профашистичких метода језичке и културне украјинизације и физичког малтретирања рускојезичке популације. Ескалација украјинског ултранационализма изазвала је револт већинског проруског становништва у источним деловима земље, који је резултирао доношењем Декларације о независности Крима, а потом и референдума становника области Крима и града Севастопоља и отцепљења и прикључења Руској Федерацији. Плебисцитарно изјашњење житеља Крима није, међутим, само демократска рефлексација становника на актуелну политичку ситуацију у Украјини, већ потврда историјских чињеница, те исправка политичких и правних нелогичности учињених за време функционисања заједничке државе – Совјетског Савеза.

---

3) Танасић, Никола, „Чему нас је научила украјинска криза?“, *Нова српска политичка мисао*, Београд, електронско издање од 27. марта 2014. године.

ИСТОРИЈА УКРАЈИНСКИХ РАЗЛИКА

Стратешки положај полуострва Крима који се налази у северним водама Црног мора, а источном обалом излази на Азовско море, определио је његову турбулентну историју током последња два и по миленијума. Од античког доба до пред крај 18. века Крим је био регионални центар трговине, али и мета многих освајача, па су његовим просторима владали и Хелени, Римљани, Византинци, Монголи, Турци, Татари, Руси... Наиме, Кучук – Кајнарџијским миром из 1774. године Крим постаје независно ханство под покровитељством Русије, а убрзо затим Манифестом Катарине Велике од 8. априла 1783. године Крим улази у састав Руске империје. Годину дана касније 1784. царица Катарина својим указом оснива на југозападним обалама Крима војни град Севастопољ са луком и адмиралитетом, бродоградилиштем и тврђавом. Од тада па до стварања СССР-а 1922. године Крим и Севастопољ су саставни део Руске империје, а од настанка Совјетског Савеза интегрални део социјалистичке републике Русије која је инкорпорирана у новоформирану федерацију.

Одлуком Президијума Врховног Совјета СССР из 1954. године Кримска област предата је на административно управљање Украјини⁴⁾, као совјетској републици, што руска правна теорија и званични органи оспоравају као противуставан акт тада важећим и федералном и републичким уставима Русије и Украјине. Наиме, сходно члану 33. Устава РСФСР за измену граница републике односно отцепљење дела територије републике била је потребна сагласност грађана руске републике и Крима, а како је референдум изостао одлука се сматра правно ништавом. Овакав став изнео је и Врховни Совјет Руске Федерације 1992. године, али нелегитимна правна одлука о предаји Крима у састав Украјине, по распаду СССР-а, остала је на снази.

Град Севастопољ је, мање – више, делио судбину Крима на чијој се југозападној обали и налази. Ипак, Указом Президијума Врховног Совјета РСФСР из 1948. године он је правно изведен из састава области Крима и стављен под директну републичку надле-

4) Президијум је одлуку донео на предлог генералног секретара КП СССР Никите Хрушчова (иначе украјинског кадра), а са циљем да се доделот Крима Украјини свечано обележи 300 година од Перејасловског споразума из 1654. године, којим се источна Украјина ујединила са царском Русијом.

жност. Та чињеница, као ни одлука о присаједињењу Крима Републици Украјини, није била од значаја у време док су били у саставу заједничке државе. Становници Крима су још пре распада СССР на референдуму 1991. године прогласили 93% већином Кримску аутономну социјалистичку совјетску републику, као интегрални део СССР, а Декларацијом о државном суверенитету Крима проглашена је у Републику Крим и установљено кримско држављанство. Уставом установљени суверенитет Крима из 1992. је правно упитном одлуком Врховног савета Украјине укинут, и Крим враћен у оквиру административно-територијалне аутономије Украјине. Сличан правни статус имао је и Севастопол, с тим што је као војна лука и седиште руске Црноморске флоте у већој мери био упућен на јурисдикцију Руске Федерације. Притом, треба имати у виду да је Крим, а Севастопол још више, чинило претежно руско становништво, логично оријетисано културно-националим вредностима матице земље.

Распад Совјетског Савеза, почетком деведесетих година 20. века, када су и Русија и Украјине, а и друге екс совјетске републике постале независне државе означио је прекид политичко-правног континуитета са СССР-ом. Без обзира на правну мањкавост, па и нелегитимност аката власти Украјине, Крим и Севастопол су *de facto* постали саставни део независне Републике Украјине. С обзиром на огроман војно стратешки значај Севастополя, који је и седиште руске Црноморске флоте, његов положај је регулисан билатералним уговором о сарадњи између Украјине и Русије. „Према Великом споразуму о пријатељству, сарадњи и партнерству, који је 1997. потписан између Москве и Кијева, Русија је признала украјински статус Севастополя и територијални интегритет украјинске државе, а Украјина је оставила Русији право на севастополску војно-морску базу и боравак руске Црноморске флоте у Криму до 2017.“⁵⁾ Априла 2010. године представници двеју држава продужили су важност наведеног уговора тзв. Харковским споразумом за наредних 25 година (све до 2042. са могућношћу продужења за наредних пет година. Наведене историјске чињенице, те правно-политички акти житеља Крима и Севастополя, донети од стране легитимних органа, а и на бази референдумског изјашњавања деведесетих година прошлог века од стране житеља наведених области, указују да њихово право на самоопредељење није про-

5) Литовкин Виктор, „Због чега је Русији потребна база Севастопил?“, *Руски вјесник*, преузето 11.05.2014. са <https://twitter.com/ruskivjesnik/status/440456557025689600>

дукт само тренутне политичке кризе у Украјини, већ континуирани друштвени захтев. Но, чини се највећа унутрашња друштвена противречност произилази из хетерогености украјинских региона, која се манифестује по културним дискрепанцама, са једне, и степену економске развијености, са друге стране. Сценарио отцепљења, „руских региона“, који је на први поглед сада присутан, диктиран је политичком доминацијом украјинског Запада, као што је 2004. године „наранџаста револуција“ била одговор на политичку доминацију украјинског Истока. Али, поред разлика у културној идентификацији „Западњаци“ и „Руси“ су и на економском плану дисонантни. Исток Украјине представља индустријски и сировински ресурс земље, док је просперитет југа традиционално базиран на природно-релаксационим туристичким потенцијалима. Ти региони представљају економске потенцијале земље и *de facto* хране остатак Украјине, па би њихов излазак из састава земље значио и престанак донирања западних региона. У условима политичке доминације западних региона, жеља за сецесијом експоненцијално расте чиме се политичка нестабилност усложњава, а могућност настанка грађанског рата и поделе земље појачава.

Украјинске унутрашње дискрепанце генерисане су и спољним утицајима. Тако САД и земље Европске уније желе Украјину у саставу ЕУ изграђену на западним демократским вредностима и ослобођену руске хегемоније. Са друге стране, Руска Федерација заговара федерализацију земље, већа национална права за мањине и војну неутралност Украјине. Западне земље Русији спочитавају експанзионистичке амбиције и конкретан допринос побуњеним проруским регионима. Насупрот томе, Русија политику западних земаља на челу са САД дефинише геостратешким интересима тј. као империјалну ароганцију неолибералног хегемонизма. Или, „да будемо потпуно јасни цела ствар око Украјине јесте настојање Запада да се што више приближи границама Русије и да на један начин дође до још јачег опкољавања Русије. Цела прича је битка за постсовјетски простор, да би се Украјина једном нашла у НАТО-у и да НАТО буде што ближи Москви, што ближе границама Русије, да се Русија на неки начин опколи.“⁶⁾ Притом се и једна и друга страна позива на стандарде међународног права.

6) Соколов, Григориј, „Украјина: Да ли је могућа војна интервенција НАТО-а?“, *Глас Русије*, преузето са http://web-tribune.com/tema_dana/ukrajina-da-li-je-moguca-vojna-intervecija-nato-a# дана 10.05. 2014.

ОДЛУКА О НЕЗАВИСНОСТИ КРИМА, УСТАВ И МЕЂУНАРОДНО ПРАВО

У таквим условима Врховни совјет Крима донео је Декларацију о независности Крима на основу које је 16. марта 2014. године одржан референдум. Од укупно изашлих 83,1 процената бирачког тела за излазак из састава Украјине и за прикључење Руској Федерацији гласало је 96,77 одсто гласача. Овај референдум, није спорно, био је противан унитарном државно-правном систему Украјине.

Све верзије украјинског устава⁷⁾ дефинишу земљу као унитарну државу са јединственим украјинским држављанством и украјинским језиком, а чланом 17 важећег Устава предвиђена је заштита територијалне целовитости као најважнија функција државе, која је обавеза сваког украјинског грађанина. Сходно поглављу 10 украјинског Устава Аутономна република Крим се сматра неодвојивом делом Украјине, а сва аутономна права Крима могу се решавати само у непромењивим територијалним оквирима земље и у складу са одлукама централних власти. Устав, дакле, не предвиђа могућност изласка Крима или неке друге области из састава Украјине, као ни право народа односно националних мањина на самоопредељење. Право народа Крима на самоопредељење не забрањује само Устав Украјине него, изведен из њега, и Устав Аутономне републике Крим из 1998. године.

У Декларацији о независности Крима Врховни совјет се, међутим, позвао на међународно право, полазећи од владајуће монистичке концепције која је заснована на супрематији међународног над националним правом, као деловима јединственог правног поретка. Јер, „нелогично је да држава, у границама своје земље, сматра неважећим међународно правило у чијем је доношењу учествовала. Према томе, немогуће је прихватити поставку да једно правило може бити обавезно на међународном плану, а необавезно на унутрашњем, или обратно.“⁸⁾ Ово, наравно, важи и за Украјину, која је као један од правних сукцесора СССР наследила Међуна-

7) После стицања независности распадом СССР-а Украјина је донела три устава и то: 1996, 2004 и 2010. године.

8) Аврамов, Смиља, Крећа Миленко, *Међународно јавно право*, Службени гласник, Београд, стр. 45.

родни пакт о грађанским и политичким правима⁹⁾ и Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима из 1966. године. Сходно члану 1. који је истоветан у оба међународна уговора „сви народи имају право на самоопредељење. На основу овога права, они слободно одређују свој политички статус и слободно осигуравају свој економски, социјални и културни развој. Да би постигли своје циљеве, сви народи могу слободно да располажу својим богатствима и својим природним изворима, без штете по обавезе које проистичу из међународне привредне сарадње, засноване на принципу интереса и међународног права. Један народ не може ни у ком случају да буде лишен својих властитих средстава за живот.“

Међутим, општеприхваћено начело међународног права - право народа на самоопредељење и отцепљење, као колективно људско право, инкомпатибилно је са принципом територијалног интегритета односно целовитости и суверенитета међународно признатих држава, као једним од постулата међународног јавног права установљеног Повељом Уједињених нација. У случају контрадикторности међународних уговора меродавно је тумачење Међународног суда правде Уједињених нација било да се оно износи као пресуда у спорном случају или, пак, као саветодавно мишљење. Притом, „истина је да са аспекта поступка савјетодавна мишљења нису исто што и пресуде. Пресуде се изричу на темељу претходнога пристанка и обавеза парничних страна да ће их у доброј вјери извршити ма какве биле. Али мишљења која је непристрасни судбени орган изрекао у контрадикторном поступку ипак су ауторитативни искази онога што у датој области јесте међународно право на снази“¹⁰⁾

У СВЕТЛУ „КОСОВСКОГ ПРЕСЕДАНА“

И, управо, на саветодавно мишљење Међународног суда правде о проглашењу независности такозваног Косова из 2010. године позвао се Врховни совјет Крима у преамбули Декларације о независности. Бавећи се општим начелима међународног права у контексту проглашења независности Суд констатује да су од 18. века многе државе, а посебно колоније, самопроглашењем стекле независност.

9) Објављен у United Nations Treaty Series (UNTS), Vol. 999, str.171.

10) Деган, Владимир, *Међународно право*, Жагар, Ријека, 2006, стр. 788.

Међународни суд правде УН се у случају Косова Мишљењем изјаснио да никаква генерална забрана на једнострано проглашење независности не произилази из норми међународног права“, као и да кршење унутрашњег законодавства не значи да је дошло до кршења међународног права, па закључује да проглашењем независности Косова 17. фебруара 2008. није нарушено опште међународно право. Међународни суд у Саветодавном мишљењу констатује да су аутори Декларације о независности Косова деловали изван оквира привремене администрације, као и да Декларација није достављена специјалном представнику генералног секретара Уједињених нација ради објављивања у службеном гласнику. Овакав политикантски став Међународног суда који је, задржавајући се у оквирима строго формалног захтева, занемарио императивне изворе међународног права, послужио је као оправдање политичких признања независности Косова до 2010, а као правна основа државама, које су одлуку о признању донеле после његовог изношења. Политика двоструких стандарда у међународном праву на тај начин добила је своју судску потврду.

Декларација о независности Крима пошла је, дакле, од судски потврђене међународне праксе, која је заснована на тзв. Косовском преседану. Одлуку о самопроглашењу Косова самосталном државом, која је супротна унутрашњем правном систему Србије, али и Резолуцији 1244 Савета безбедности УН, којом се потврђује сувереност и територијална целовитост Савезне републике Југославије, западне земље су верификовале признањем сматрајући да је она легитимно право Албанаца са Косова, те да им није потребна сагласност централних власти Републике Србије. Косово се у време проглашења независности налазило под протекторатом УН, чији задатак је био да штитећи Резолуцију ствара услове за враћање власти државе Србије на суспендованој територији у руке матичне државе. Уместо тога, албанским сепаратистима дозвољено је, мимо привремених институција Косова, доношење Декларације о независности Косова.

„Подржавање тог чина насилне сецесије од стране многих држава, не значи ништа друго до кршење правила међународног права. Међутим, због присуства страних војних и цивилних снага, овај чин албанској мањини није донео истинску сувереност на Косову, али је зато српском народу на КИМ као и другим неалбанцима, донео много несрећа, драстичног кршења људских права, пре свега

културоцид и етничко чишћење, дакле, све оно, што је био мотив и оправдање за имплементацију милитаристичког хуманизма, војне агресије.¹¹⁾ Притом, не треба заборавити да је отцепљењу Косова и Метохије од Србије претходила нелегитимна и супротна међународном праву 78-дневна оружана интервенција НАТО-а 1999. године на СР Југославију. „Њоме су нарушени међународни принципи предвиђени још Вестфалским споразумом о немешању у унутрашње ствари суверених држава. Напад Северноатланске алијансе на СР Југославију био је само параван за остварење спољнополитичких циљева САД.“¹²⁾ Косовски „јединствени случај“ правдан је потребом „хуманитарне интервенције“, а не доктрином интервенционизма голе силе против суверености, што је у стварности био.

Тим догађајима почела је ера недоследности у међународном праву диктирана глобалним интервенционизмом. Извоз демократије диктирањем културно-цивилизацијских матрица у складу са сопственим мерилима и интересима, започет Косовским преседаном, настављен је завођењем реда у Авганистану (2001), Ираку (2003), Либији (2011), Венецуели, Украјини... То је довело до селективног и интересно детерминисаног тумачења норми међународног права и стварања владавине двоструких стандарда који воде урушавању међународног правног поретка.¹³⁾

„Подстакнута овим преседаном, Русија је августа 2008. признала независност Јужне Осетије и Абхазије, области с већинским руским живљем које су се отцепиле од Грузије 1990, односно 1992. године, уз политичку и војну подршку поменуте велике силе. Руску подршку, али без признавања, имало је и Придњестровље које се отцепило од Молдавије 1992, прихватајући стационирање 1.500 руских војника.“¹⁴⁾ „Косовски преседан“ уздрмао је темеље међународног права и као бумеранг се враћа својим првобитним „ствараоцима“, кроз територијалне метаморфозе и нова прекрајања граница на европском континенту, који слови за колевку цивилизације.

---

11) Chomsky, Noam, *Novi militaristički humanizam-Poruke Kosova*, Adamić, Rijeka 2003, str. 77-127.

12) Аврамовић, Ненад, „НАТО, међународни поредак и интереси“, *Правни живот*, бр.13/2009, Београд, стр. 1022.

13) Учесће немачке авијације у оквиру НАТО ваздушних напада на СР Југославију 1999. године било је не само противно међународном праву него и супротно Уставу земље

14) Ивошевић, Зоран, „Косовски преседан и доследност у недоследности“, *Политика*, Београд, 05.05.2014.

Крим, који је по косовском сценарију прогласио независност, али са правно утемељенијим аргументима, заснован је на примату права народа на самоопредељење и отцепљење у односу на принцип суверенитета и територијалног интегритета. Легализација „Косовског преседана“ увела је двоструке стандарде и још једном потврдила супрематију силе моћи над силом права.

Украјинска криза продубљује се, међутим, даље референдумом о независности Доњецке и Луганске области. Западне земље не признају резултате референдума на Криму, Доњецку и Луганску. Русија је, са друге стране, Крим прикључила у свој састав, признаје резултате плебисцита у Доњецку и Луганску, али решење украјинске кризе види у федерализацији земље, војној неутралности и већим правима источних региона те новим изборима које ће организовати легитимни, тренутно свргнути шеф државе. Проевропска привремена власт са западним менторима, иза којих стоје геостратешки интереси, ће тешко пристати на такав сценарио, па у случају заоштравања, које је у току, следи обнова хладноратовских тензија. Подела Украјине и присаједињење источних области Русији, по кримском узору, могло би да буде и руска Пирова победа и губитак (пре) остале Украјине, сада као доброг суседа, а после више од три века суживота у заједничкој држави. Очито је да спољна политика Русије није експанзионистичка, како је представљају на Западу, али интереси националне безбедности, која је угрожена НАТО ширењем на Исток диктираће њене будуће потезе.

Време пред нама ће показати да ли се политика двоструких стандарда, коју промовишу САД и ЕУ, враћа као бумеранг код наговештених референдума о самосталности Каталоније у Шпанији, Шкотске у Великој Британији, Венеције у Италији... Јер, тренутни геостратешки, политички, економски или неки други интереси не могу да диктирају и стварају правде преседане, који их опредељују. „Духовне и моралне вредности - оно што је у смислу тих вредности 'праведно' - требало би да буде саставни део правног дискурса.“¹⁵⁾

---

15) Зупанчић, М. Боштијан, Иззив 2000, „Шраво среди развреднотења вреднот“, *Дело*, 3. јануар 2000, стр. 4.

ЛИТЕРАТУРА

- Аврамов, Смиља, Крећа Миленко, *Међународно јавно право*, Службени гласник, Београд, 2009.
- Аврамовић, Ненад, „НАТО, међународни поредак и интереси“, *Правни живот*, бр. 13/2009, Београд.
- Деган, Владимир, *Међународно право*, Жагар, Ријека, 2006.
- Ивошевић, Зоран, „Косовски преседан и доследност у недоследности“, *Политика*, Београд, 05.05.2014.
- Зупанчић, М. Боштијан, „Иззив 2000, Шраво среди развреднотења вреднот“, *Дело*, 3. јануар 2000.
- Литовкин Виктор, „Због чега је Русији потребна база Севастопиљ?“, *Руски вјесник*, преузето 11.05.2014. са <https://twitter.com/ruskivjesnik/status/440456557025689600> *Међународни пакт о грађанским и политичким правима*, United Nations Treaty Series (UNTS), Vol. 999.
- Соколов, Григориј, „Украјина: Да ли је могућа војна интервенција НАТО-а?“, *Глас Русије*, преузето са http://web-tribune.com/tema_dana/ukrajina-da-li-je-moguca-vojna-intervencija-nato-a# дана 10.05.2014.
- Танасић, Никола, „Чему нас је научила украјинска криза?“, *Нова српска политичка мисао*, Београд, електронско издање од 27. марта 2014.
- Chomsky, Noam, *Novi militaristički humanizam - Poruke Kosova*, Adamić, Rijeka 2003.

Nenad M. Avramovic, Marijana Mladenov

UKRAINE CRISIS, INTERNATIONAL LAW AND INTERESTS

Resume

Ukrainian political antagonisms are radicalized in November 2013, after the decision of the president to reject signing of the Association Agreement with the European Union and his decision to accept the favorable economic offer of the Russian Federation in order to resolve the political and economic crisis. The protests of people who support euroatlantism, whose iron fist were ultranationalists, resulted in a political upheaval in which legally and legitimately elected head of state was unlawfully removed. Temporary government supported by the United States and the EU launched a violent language and cultural ukrainization endangering the rights of ethnic Russians and pro-Russian population, who represent the majority of the population of eastern Ukraine. Today's contradicti-

ons between pro-European West and pro-Russian eastern Ukraine have their historical roots in the “state and legal habitus” of Imperial Russia and the Soviet Union. The revolt of the majority of pro-Russian population in the eastern parts of the country resulted in the adoption of the Declaration of Independence of the Crimea, and later in referendum of the Crimean and Sevastopol population and their secession and joining the Russian Federation. Supreme Council of Crimea stated that the declaration of independence is based on international law and the right to self-determination of people, as well as on “Kosovo precedent”.

So-called “Kosovo model” represents a violation of the international law, firstly by NATO aggression on sovereign and independent Federal Republic of Yugoslavia in 1999, without a mandate of the Security Council of the United Nations, and secondly by the adoption of the unilateral declaration of independence of Kosovo in 2008, and international recognition of Kosovo by the United States and most EU countries and western states. Mentioned international legal precedent in 2010 was legally empowered by advisory opinion of the International Court of Justice, which, in accordance with the political interests, decided that declaration of independence of Kosovo did not violate international law.

Kosovo precedent has shaken the foundations of international law and it had boomerang effects in the case of Crimea, which declared independence regarded to same grounds, but this time in accordance with legal arguments. The independence referendum in Donetsk and Lugansk region deepens the Ukrainian crisis. Western countries do not recognize the results of the referendum in the Crimea, Donetsk and Lugansk. On the other hand, Russia recognizes the results of the plebiscite in Donetsk and Lugansk and supports Crimea’s decision to join Russia, however, Russia finds the solution of the Ukrainian crisis in the federalization of the country, military neutrality and greater rights of eastern regions, as well as in new elections which should be organized by a legitimate, currently deposed head of state. The pro-European interim government and its western mentors with geostrategic interests will hardly agree to such a scenario, therefore, the case of ongoing crisis escalation leads to the renewal of Cold War tension. Future time will show whether the policy of double standards, promoted by the U.S. and EU, will have boomerang effects in the cases of foreshadowed referendum on the in-

dependence of Catalonia in Spain, Scotland in UK, Venice in Italy...

Keywords: Ukrainian crisis, Crimea, "Kosovo precedent", pro-Russian, euroatlantism, international law, Russia, the United States, the European Union.

Овај рад је примљен 14. маја 2014. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 2. јуна 2014. године.